

КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА У ПРОБНОМ ПОПИСУ 2009.

Олга Меловски Трпицац
Одељење за узорак и методологију
прикупљања података

Републички завод за статистику Србије
www.stat.gov.rs pub@stat.gov.rs

Циљ пописа становништва, домаћинства и станова

Прикупљање индивидуалних података о становништву, домаћинствима и становима како би се обезбедили подаци до најмање просторне јединице о броју и карактеристикама пописних јединица.

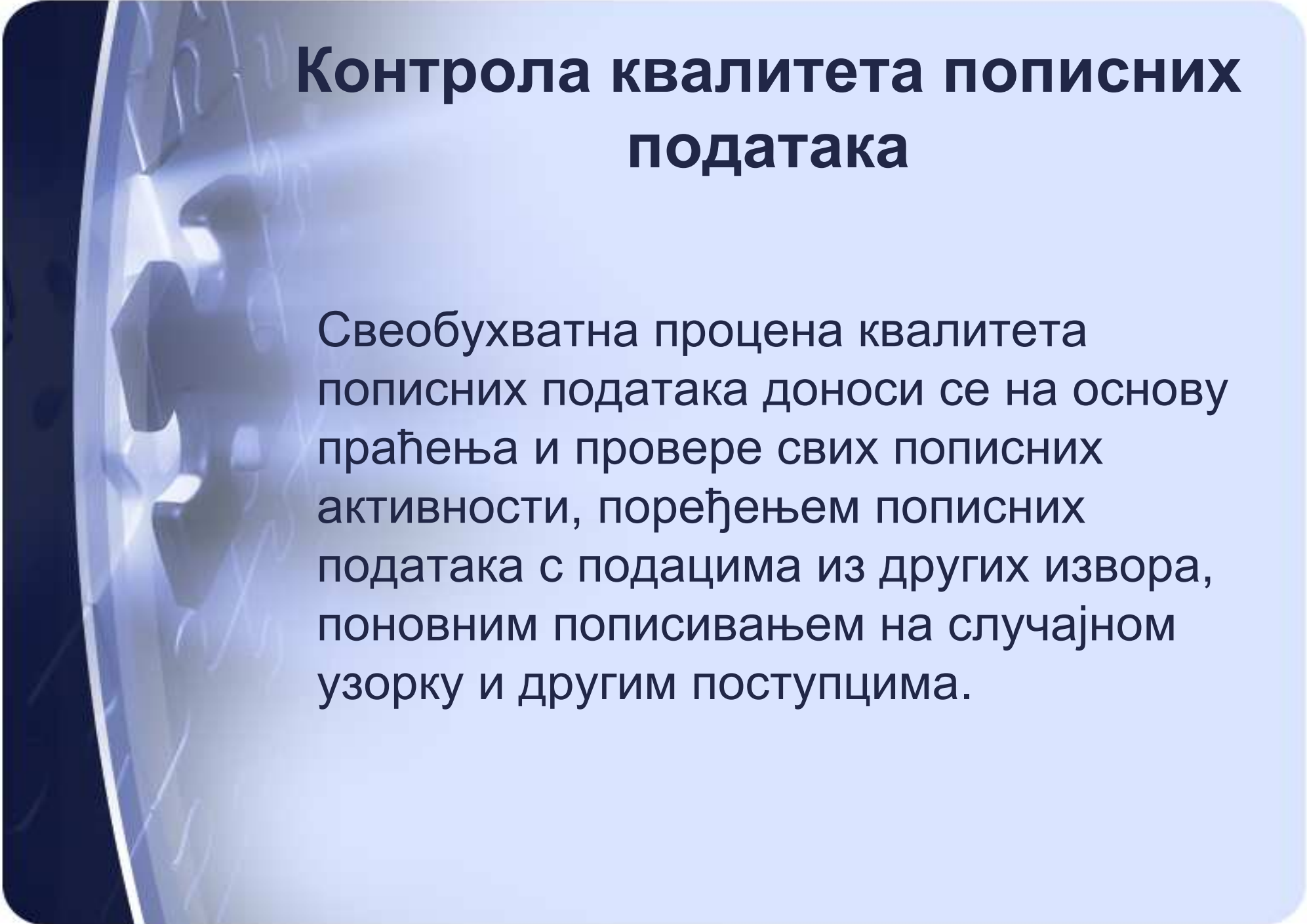
Ови подаци су неопходни:

- за одлучивања и управљање на свим нивоима;
- за научна истраживања;
- за припрему оквира за избор узорка у анкетама домаћинства које спроводи РЗС.

Квалитет података

Према ЕУРОСТАТ-у, квалитет статистичких података, процењује се према следећим информацијама:

- **релевантност** - мера слагања статистичких производа са потребама корисника, по обухвату и садржају;
- **тачност** - блискост оцена и правих вредности (непознатих);
- **благовременост и пунктуалност** (прецизност)- благовременост се односи временски период између времена на које се односе подаци и времена објављивања, пунктуалност се односи на временски период између времена објављивања резултата у односу на планирано;
- **доступност и јасноћа** - доступност се односи на лакоћу с којом корисник може приступити подацима (укључујући и формат и мета податке), јасноћа се односи на квалитет и довољност метаподатака, илустрација и одоговарајућих савета;
- **упоредивост** - односи се на степен упоредивости података у времену и по доменима;
- **кохерентност** - степен слагања података који се односе на исте феномене, али који су добијени из различитих извора или метода.

Контрола квалитета пописних података

Свеобухватна процена квалитета пописних података доноси се на основу праћења и провере свих пописних активности, поређењем пописних података с подацима из других извора, поновним пописивањем на случајном узорку и другим поступцима.

Контрола квалитета пописа

Циљ контроле квалитета поновним пописивањем на случајном узорку пописних кругова (ПК) је:

- израчунавање оцена грешака обухвата (мање и више пописаних и нето грешака) у пописивању пописних јединица, становништва, домаћинства и станова;
- процена квалитета одговора на одабрана пописна питања за домаћинства и лица;
- утврђивање препорука за побољшање будућих пописа (методолгије, организације, спровођења, обраде).

Грешке обухвата

Број пописних јединица

Број пописаних јединица

Ефекти неузорацких грешака

Претпоставимо да се попис понови више пута (под истим условима) и да се израчунава сума за исти домен. Тада резултат пописа у односу на праву (непознату) вредност може бити:

- Пристрасан и прецизан (са малом варијансом);
- Непрецизан (велика варијанса);
- Пристрасан и непрецизан;
- Тачан, прецизан и непристрасан.

Ефекти неузорацких грешака на пописни податак

A person in a dark coat is walking through a tunnel. The walls of the tunnel are covered in a grid pattern, possibly representing a data visualization or a complex system. The lighting is dim, creating a sense of mystery and depth.

Неузорацке грешке

Грешке пописа су неузорацке грешке које су систематске и доводе до пристрасних, искривљених резултата. Ове грешке није лако измерити, а могу се проценити пажљивом анализом извршених операција и додатним истраживањима.

Листа грешака:

- грешке при постављању и дефинисању циља и предмета пописа (ове грешке су најозбиљније јер доводе у питање целокупно истраживање);
- грешке при дефинисању упитника и других инструмената пописа;
- грешке услед неадекватне обуке пописивача;
- грешке које настају као последица неадекватне пропаганде пописа;
- грешке при пописивању услед нејасних скица и упутстава;
- грешке пописивача;
- грешке одовора лица која се пописују;
- грешке шифрирања;
- грешке при уносу података;
- грешке обраде и
- грешке импутације и табелирања података.

Контрола квалитета пробног пописа 2009.

Иако се контрола квалитета пописних података (поновним пописивањем на случајном узорку) спроводи у Србији од 1953. године, по први пут је контрола квалитета спроведена у оквиру Пробног пописа у периоду од од 22 – 30. априла 2009.

Контрола квалитета је извршена на подузорку од 11 пописних кругова изабраних за Пробни попис.

Контрола квалитета пробног пописа 2009. (наставак)

За разлику од узорка за контролу пописа, узорак за контролу овог Пробног пописа је мали и није случајан;

Због тога није могуће оцијенити грешке обухвата и грешке у одговорима.

Циљ Контроле квалитета пробног пописа 2009.

- Циљ је благовремена припрема за Контролу пописа 2011. и то:
  - критичком провером свих фаза истраживања уз систематско евидентирање уочених проблема;
  - стицањем искуства и сагледавањем локалних услова под којим се контрола спроводи;
  - тестирањем одређених пописних питања за домаћинство и лице.

Контрола квалитета пробног пописа 2009. – одговорности

- За Контролу квалитета (поновним пописивањем) одговорно је Одељење за узорак и методологију прикупљања података РЗС-у;
- Развој методологије, припрема и спровођење Контроле пробног пописа обављено је у сарадњи са Одељењем за попис, Одсеком за пољопривреду и Групом за грађевинарство. Њихове потребе и интереси у погледу тестирања појединих питања су били основ за развој методологије и припрему инструмената.

Фазе Контроле квалитета пробног пописа 2009.

- Основне фазе Истраживања које претходе прикупљању података су:
  - Утврђивање финансијског плана;
  - Развој методологије;
  - Избор узорка;
  - Дизајн упитника;
  - Припрема упутстава и обука контролора.

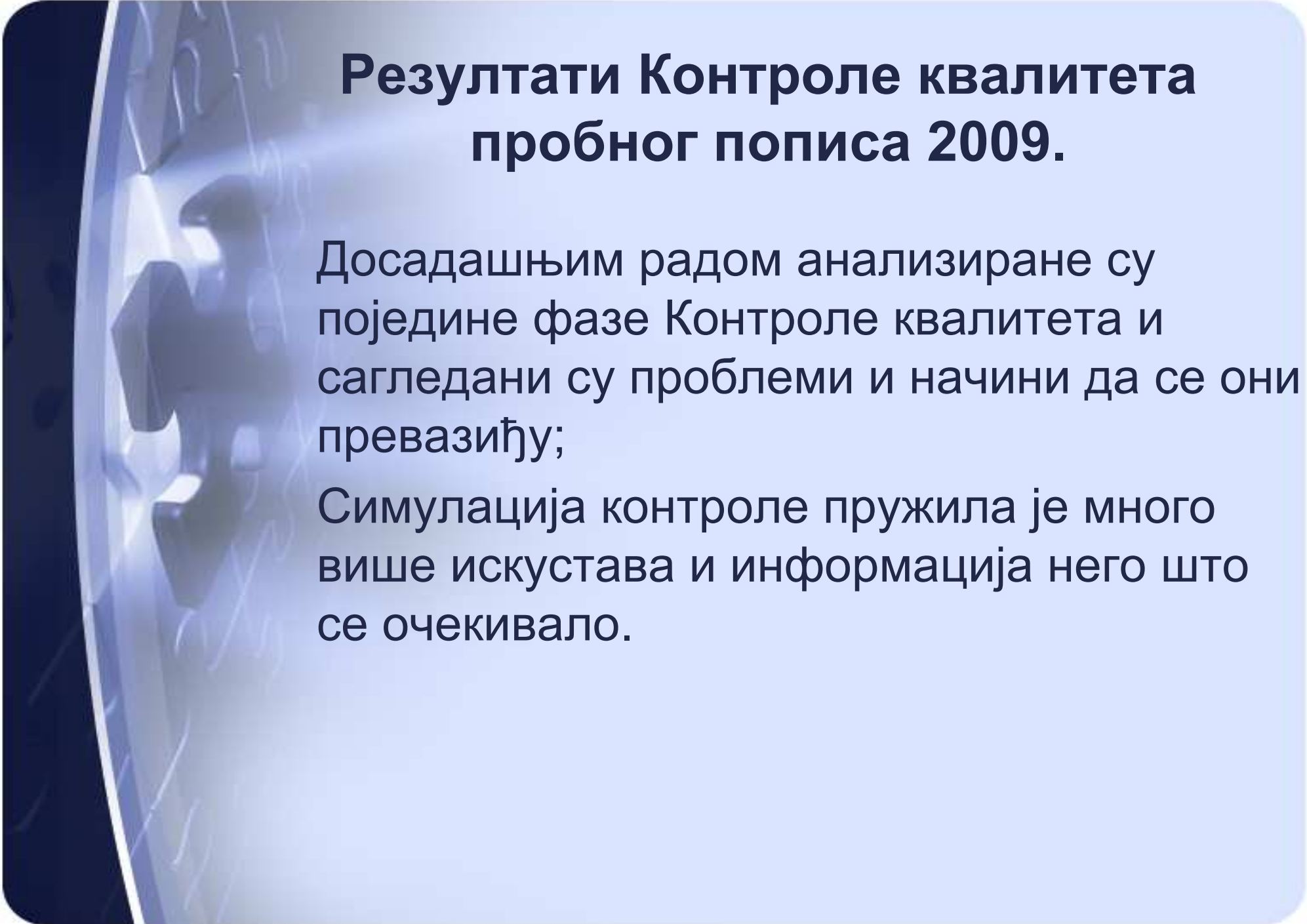

Фазе Контрола квалитета пробног пописа 2009. (наставак)

Активности после прикупљања података:

- Упаривање података Контроле и Пробног пописа;
- Упоређивање података Контроле и Пробног пописа (преписивање одговарајућих пописних података);
- Развој програма за унос;
- Унос података;
- Анализа података;
- Интеграција резултата и припрема списка с препорукама за Попис 2011.

Резултати Контроле квалитета пробног пописа 2009.

Досадашњим радом анализиране су поједине фазе Контроле квалитета и сагледани су проблеми и начини да се они превазиђу;

Симулација контроле пружила је много више искустава и информација него што се очекивало.

Обука

Контрола квалитета пробног пописа била је прилика за обуку нових радника Одељења који су учествовали у свим фазама рада и тиме:

- боље разумели различите изворе грешака и значај њихове контроле;
- боље сагледали послове који их очекују у Попису и благовремено се за њих припреме.

Осим тога, тимски рад и дискусије које се односе на активности спроведене Контроле квалитета резултирале су новим идејама и предлозима за измену Контроле квалитета пописа 2011. који могу да допринесу побољшању квалитета тог истраживања.

Упитници

Основни упитници Контроле квалитета пробног пописа:

- Упитник за пописивање станова, домаћинства и лица. Подаци ових упитника користе се за идентификацију грешака обухвата и попуњавају се за све станове, домаћинства и лица из изабраних пописних кругова;
- Упитници:
  - за домаћинство и стан и
  - пописница.

Последња два упитника користе се за контролу квалитета одговора и попуњавају се само за 10% изабраних домаћинства из сваког од ПК.

Сви упитници за Контролу квалитета дизајнирани су да буду што сличнији упитницима Пробног пописа, али са додатим колонама за уписивање података прукупљених у Пробном попису.

Контролник контроле

По први пут, слично Контролнику из пробног пописа уведен је Контролник контроле.

Контролник контроле:

- дизајниран је да омогући систематски избор домаћинстава за контролу квалитета одговора;
- показао се веома корисним у фази упаривања података Контроле и Пробног пописа;
- на насловној стани садржи податке који могу да замене податке Упоредног прегледа који је у претходним пописима коришћен за прве резултате по пописном кругу. Упоредни преглед је био компликован за попуњавање. Било је тешко написати кратка и јасна упутства која би обухватила све могуће случајеве;
- може да се користи за проверу рада контролора.

Упитник за пописивање станова, домаћинства и лица

Упитник за пописивање станова, домаћинства и лица сличан је упитнику Спискова лица из Пробног пописа. За Попис 2011. неопходно је изменити његову форму да би упаривање и унос података могли једноставније да се спроведу:

- подаци о стану треба да буду на насловној страни, а не на страни где су спискови лица;
- подаци свих лица морају бити у једној табели, а не у посебним табелама, лица из домаћинства у једној, а привремено присутна у другој;
- потребно је да се на насловној страни Упитника дода неколико помоћних питања за контролора чији ће се одговори користити у апликацији за унос података (за правилне скокове и вођење кроз упитнике).

Упутство и обука контролора

На основу искустава у Контроли пробног пописа:

- Упутство и обука контролора треба да се односе само на специфичну тематику контроле квалитета. Није потребно поновити садржај Упутства и обуке за пописиваче;
- Контролоре у Пописа 2011. требало би одобрати међу најбољим пописивачима који су добро упознати са методологијом, дефиницијама и упутствима пописа;
- Веома је важно да се нагласи да је, за контролу пописа (поновним пописивањем), кључно независно прикупљање података у попису и у контроли. То значи да контролор треба да прикупља податке у пописном кругу у коме није прикупљао податке у попису и да при томе нема увид у пописни материјал тог пописног круга.

Прикупљање података

Одељење за узорак учествовало је у прикупљању података Контроле пробног пописа. Сагледан је значај:

- ажурних мапа са јасно дефинисаним описом граница;
- одличног познавања и разумевања пописних дефиниција и упутстава;
- успостављање адекватног контакта с лицем које даје податке;
- медијске кампања непосредно пре Контроле пописа 2011, да би становништво прихватило поновно пописивање.

Упаривање и упоређивање

У Одељењу за узорак обављено је упаривање и преписивање пописних података.

Ове активности су сложене, посебно треба обратити пажњу на нејасне (проблематичне) случајеве, као што су:

- јединица није регистрована у Пробном попису или у Контроли;
- јединица је погрешно класификована у Пробном попису или у Контроли;
- цепање и спајање домаћинства.

A person is seen from behind, sitting at a desk and working on a computer. The scene is dimly lit, with light coming from the computer screen and some overhead lights, creating a focused and somewhat somber atmosphere. The person appears to be in a control room or a data center.

Упаривање и упоређивање

(наставак)

Прецизна упутства и одличан обука су неопходни за усвајање овог тешког и осетљивог дела методологије.

Препорука је да су у оквиру обуке за Контролу пописа 2011. припреми и тест за контролоре са задатком из упаривања и преписивање пописних података.

Апликација за унос

Апликација за унос података Контроле је написана у програмском пакету CSPro Америчког бироа за попис.

У овом програму могућ је хијерархијски унос података:

- Упитника за пописивање станова, домаћинства и лица;
- Упитника за домаћинство и
- Контролне пописнице (за изабрана домаћинства).

Апликација за унос (наставак)

Грешке распона нису могуће али све остале грешке (неконзистеност, непостојећи податак) су дозвољене све док су оне на упитнику који се уноси;

Апликација делимично омогућава шифрирање квалитета одговора;

Апликација за Попис 2011. ће садржати комплетно кодирање квалитета одговора, за шта су неопходна правила логичке контроле Пописа.

A person is shown in a dark, futuristic environment, interacting with a large, curved, glowing interface. The person is wearing a dark jacket and a cap, and is looking at the interface. The interface has a grid-like pattern and some glowing elements. The overall scene is dimly lit, with the primary light source being the interface itself.

Унос података

- Унос се врши на интелигентан, интерактиван начин;
- Квалитет уноса је важнији од брзине;
- Оператор мора да прати поруке на екрану и да поступа као што се предлаже.

Анализа података

Анализа прикупљених података у Контроли је још увек у току.

- За 180 лица за које су попуњене пописнице у Контроли и у Пробном попису идентификоване су разлике у одговорима на 17 питања. У случају разлика, увидом у материјал Пробног пописа, проверено је да ли су подаци из Пописа исправно преписани;
- Од укупног броја могућих одговора ($180 \times 17 = 3060$), за 7,7% разликују се одговори у Пробном попису и Контроли, а 0,7% разлике су услед грешака преписивања;

Анализа података (наставак)

- Најчешће се грешило код питања која су садржала потпитања, као и код оних за које је требало прочитати додатна упутства и код питања личне природе. Разлози за разлике у одговорима могу бити и немарност у прикупљању података или да су одговори добијени од различитих лица у Пробном попису и Контроли;
- За контролу података било би корисно да постоје информације да ли исто лице даје одговоре у попису и контроли;

Анализа података (наставак)

- Највише грешака у преписивању су начињене код питања са дужом листом могућих одговора и код питања које се односи на 6 цифара ЈМБГ;
- Од 180 упитника 33% је без грешака (потпуно слагање Контроле и Пробног пописа), 31% са једним неслагањем, 16% са два неслагања и 6% са три и више неслагања.

Највеће разлике у одговорима

	Број одговора (%)		
	укупно	једнаки у Контроли и Попису	различити у Контроли и Попису
УКУПНО	100	92,3	7,7
ОСТАЛО (ЈМБГ)	100	89,4	10,6
НАЈВИША ЗАВРШЕНА ШКОЛА	100	80,6	19,4
АКТИВНОСТ	100	87,2	12,8
ПРИХОД	100	84,4	15,6
ДА ЛИ ПОСТОЈИ ИНВАЛИДИТЕТ	100	86,7	13,3

Највеће грешке преписивања

Број одговора (%)

	укупно	једнаки у Контроли и Попису	различити у Контроли и Попису	
			свега	грешке преписи- вања података Пописа
УКУПНО	100	92,3	7,7	0,7
ОСТАЛО (ЈМБГ)	100	89,4	10,6	1,7
ПРИХОД	100	84,4	15,6	1,7
ДА ЛИ ЈЕ ЛИЦЕ ИЗДРЖАВАНО	100	92,8	7,2	1,1
СВОЈСТВО ИЗДРЖАВАОЦА	100	85,6	14,4	5,6
ДА ЛИ ПОСТОЈИ ИНВАЛИДИТЕТ	100	86,7	13,3	0,6
ВРСТЕ ПОТЕШКОЋА	100	98,9	1,1	1,1

Предлог измене методологије

- Односи се на фазе **упаривања** података контроле и пописа и **преписивање пописних података**. На основу искуства из Контроле пробног пописа јасно је да ове активности није могуће обавити без грешака:
  - За фазу упаривања треба припремити још јаснија и прецизнија упутства;
  - Фаза преписивања пописних података може радикално да се измени. Могу се преписати само неопходни идентификациони подаци станова, лица и домаћинства из пописа (пратећи јасна упутства);

Предлог измене методологије

(наставак)

- Преписивање осталих података из пописа не би било потребно. Они би могли да се обезбеде упаривањем база података контроле и пописа, по завршетку уноса оба материјала;
- На овај начин грешка преписивања би биле избегнуте (осим за идентификационе податке);
- Предуслов је да се унос података контроле и пописа спроводе на идентичан начин, поштујући иста правила;
- Предложеним методом подаци контроле би се упоређивали са подацима пописа након уноса. Ти подаци се користе у даљој обради, па предложени поступак има смисла.

Закључне напомене

- Све фазе Контроле квалитета пробног пописа становништва, домаћинства и станова нису готове. Досадашња запажања и искуства могу се искористити за побољшање методологије, организације, прикупљање и осталих фаза рада у Контроли пописа 2011;
- Контрола квалитета у пробном попису представља благовремену припрему за контролу пописа.

Литература

- Zarkovich, S.S, (1966) Quality of statistical data, Food and agriculture organization of the United Nations, Rome.
- Контрола квалитета пробног пописа становништва, домаћинства и станова 2009: Упутство за контролоре, упитници и база података.
- Пробни попис становништва, домаћинства и станова 2009: Упутство за пописиваче, упитници и база података.

Хвала на пажњи!